

मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या दि.५ मे, २०२१ च्या न्याय
निर्णयाची अंमलबजावणी ..
एसईबीसी प्रवर्गातील उमेदवारांच्या नियुक्त्यांबाबत.

महाराष्ट्र शासन
सामान्य प्रशासन विभाग
शासन निर्णय क्रमांक :- बीसीसी-२०२१/प्र.क्र. ३६०/१६-ब,
हुतात्मा राजगुरु चौक, मादाम कामा रोड,
मंत्रालय, मुंबई- ४०० ०३२.
दिनांक :- १५ जुलै, २०२१.

वाचा :- १) महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास (एसईबीसी) वर्गाकरिता (राज्यातील शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाकरिता जागांचे आणि राज्याच्या नियंत्रणाखालील लोकसेवांमधील नियुक्त्यांचे किंवा पदांचे) आरक्षण अधिनियम २०१८ (सन २०१८ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र. ६२)

२) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांचे जनहित याचिक क्र. १७५/२०१८ वरील न्याय निर्णय दि.२७.६.२०१९

३) महाराष्ट्र राज्यातील सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास (एसईबीसी) वर्गाकरिता (राज्यातील शैक्षणिक संस्थांमधील प्रवेशाकरिता जागांचे आणि राज्याच्या नियंत्रणाखालील लोकसेवांमधील नियुक्त्यांचे किंवा पदांचे) आरक्षण (सुधारणा) अधिनियम २०१९ (सन २०१९ चा महाराष्ट्र अधिनियम क्र. ७)

४) मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे सिव्हिल अपिल क्र.३१२३/२०२० वरील अंतरिम आदेश दि.९.९.२०२०

५) मा.सर्वोच्च न्यायालयाचे सिव्हिल अपिल क्र.३१२३/२०२० वरील अंतिम आदेश दि.५.५.२०२१

प्रस्तावना-

राज्य शासनाने संदर्भ क्र.१ येथील आरक्षण अधिनियम २०१८ अन्वये “सामाजिक आणि शैक्षणिक मागास वर्ग” (एसईबीसी) निर्माण केला होता. सदर अधिनियमातील कलम ४ (१) (ख) नुसार सामाजिक आणि शैक्षणिक मागास वर्गासाठी १६ टक्के आरक्षण देण्यात आले आहे.

२. आरक्षण अधिनियम, २०१८ या अधिनियमास जनहित याचिका क्रमांक १७५/२०१८ आणि इतर संबंधित प्रकरणे यांमध्ये, सदर अधिनियमाच्या विधिग्राह्यतेला मा.मुंबई उच्च न्यायालयामध्ये आव्हान देण्यात आले होते. मा.उच्च न्यायालयाने संदर्भ क्र.२ येथील दिनांक २७ जून २०१९ रोजी उक्त प्रकरणांतील न्यायनिर्णयाद्वारे सदर अधिनियमाची विधिग्राह्यता कायम ठेवण्यात आली आहे.

३. मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या संदर्भ क्र. २ येथील निर्णयास अनुसरून संदर्भ क्र.३ येथील आरक्षण (सुधारणा) अधिनियम २०१९ अन्वये सामाजिक आणि शैक्षणिक मागास वर्गासाठी सेवेमध्ये १३ टक्के व शैक्षणिक संस्थांच्या प्रवेशांमध्ये १२ टक्के आरक्षण देण्यात आले आहे.

४. मा.उच्च न्यायालयाच्या दि.२७.६.२०१९ च्या निर्णयाच्या विरोधात मा.सर्वोच्च न्यायालयात विशेष अनुमती याचिका क्र.१५७३७/२०१९ दाखल करण्यात आली. सदर विशेष अनुमती याचिकेत दाखल करण्यात आलेल्या सिव्हिल अपिल क्र.३१२३/२०२० मध्ये मा.सर्वोच्च न्यायालयाने संदर्भ क्र.४ येथील दि.०९.०९.२०२० च्या आदेशान्वये मराठा आरक्षणास स्थगिती देताना पदभरती संदर्भात खालीलप्रमाणे अंतरिम आदेश पारित केले-

© Appointments to public services and posts under the Government shall be made without implementing the reservation as provided in the Act.

५. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने मराठा आरक्षण प्रकरणी संदर्भ क्र.५ येथील दि.५ मे, २०२१ रोजी दिलेल्या अंतिम आदेशान्वये सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागासवर्ग (एसईबीसी आरक्षण अधिनियम, २०१८ अन्वये ठरवून मराठा आरक्षण रद्द केले आहे. मा.सर्वोच्च न्यायालयाने मराठा आरक्षण रद्द करतांना त्यामध्ये खालील बाबी स्पष्ट केल्या आहेत-

(अ) मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या दि.२७.०६.२०१९ च्या निर्णयानंतर मा.सर्वोच्च सर्वोच्च न्यायालयाने मराठा आरक्षणास दि.९.९.२०२० रोजी स्थगिती देईपर्यंत SEBC वर्गातून मराठा समाजातील उमेदवारांच्या शासन सेवेमध्ये केलेल्या नियुक्त्या कायम राहतील. तथापि, SEBC वर्गातून शासन सेवेत नियुक्त झालेल्या मराठा समाजाच्या उमेदवारांना SEBC आरक्षणाचे कोणतेही लाभ पुढे अनुज्ञेय राहणार नाहीत.

(ब) दि.९.९.२०२० च्या स्थगिती आदेशानंतर सामाजिक व शैक्षणिकदृष्ट्या मागास वर्ग आरक्षण अधिनियम, २०१८ अनुसार कुणालाही शासन सेवेत नियुक्त्या देता येणार नाहीत.

६. उपरोक्त वस्तुस्थिती विचारात घेता संदर्भ क्र.१ येथील आरक्षण अधिनियम २०१८ व संदर्भ क्र.३ येथील आरक्षण (सुधारणा), अधिनियम २०१९ अनुसार एसईबीसी प्रवर्गातून नियुक्ती करिता शिफारस करण्यात आलेल्या उमेदवारांना विविध पदांवर नेमणूका देण्यासंदर्भात निर्णय घेण्याची बाब शासनाच्या विचाराधिन होती. त्यानुसार शासनाने खालीलप्रमाणे निर्णय घेतला आहे.

शासन निर्णय :-

मा.सर्वोच्च न्यायालयाने सिव्हिल अपिल क्र.३१२३/२०२० मध्ये दि.५ मे, २०२१ रोजी दिलेल्या न्याय निर्णयाची अंमलबजावणी करण्यासाठी खालीलप्रमाणे कार्यवाही करण्यात यावी-

(१) मा.सर्वोच्च न्यायालयाच्या दि.०५.०५.२०२१ च्या निर्णयानुसार मा.उच्च न्यायालय, मुंबई यांच्या दि.२७.०६.२०१९ च्या निर्णयानंतर मा.सर्वोच्च न्यायालयाने मराठा आरक्षणास दि.९.९.२०२०

रोजी स्थगिती देईपर्यंत सामाजिक आणि शैक्षणिकदृष्ट्या मागास प्रवर्गातून शासन सेवेमध्ये केलेल्या नियुक्त्या कायम करण्यात याव्यात.

(२) दि.९ सप्टेंबर, २०२० पुर्वी नियुक्तीकरीता शिफारस करण्यात आलेल्या परंतु दि.९ सप्टेंबर, २०२० नंतर नियुक्ती देण्यात न आलेल्या प्रकरणी एसईबीसी प्रवर्गाकरीता राखीव असलेली पदे, जाहिरातीमध्ये ईडब्ल्यूएस आरक्षण नसल्यास, अराखीव पदांत रूपांतरित करून तसेच जाहिरातीमध्ये ईडब्ल्यूएस आरक्षणाचा उल्लेख असेल अशा प्रकरणी एसईबीसी उमेदवारांना ईडब्ल्यूएस प्रवर्गाचा लाभ देण्यासाठी विकल्प घेऊन व त्यानुसार निवडयाद्या सुधारित करून महाराष्ट्र लोकसेवा आयोगाने व राज्यातील इतर निवडमंडळांनी नियुक्तीकरीता सुधारीत शिफारशी शासनाच्या संबंधित विभागांना/कार्यालयांना सादर कराव्यात. संबंधित प्रशासकीय विभागांनी/कार्यालयांनीही महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग व इतर निवडमंडळांकडून नियुक्तीकरीता सुधारित शिफारशी प्राप्त करून घेण्यासाठी त्यांच्यास्तरावरून पाठपुरावा करावा.

२. सदर शासन निर्णय राज्यातील सर्व शासकीय, निमशासकीय कार्यालये, सेवामंडळे, महानगरपालिका, नगरपालिका, शैक्षणिक संस्था, स्थानिक स्वराज्य संस्था, जिल्हा परिषदा, महामंडळे, शासकीय अनुदान प्राप्त संस्था, विद्यापीठे, सहकारी संस्था, शासकीय उपक्रम व शासनाच्या अधिपत्याखालील किंवा शासनाने अनुदान दिलेली मंडळे इत्यादींना लागू राहिल. याबाबत सर्व प्रशासकीय विभागांनी त्यांच्या अधिनस्त असलेल्या सर्व क्षेत्रीय कार्यालयांना/आस्थापनांना योग्य ते आदेश निर्गमित करावेत.

३. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२१०७१५१२४५१५७९०७ असा आहे. हा शासन निर्णय डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(र.अं.खडसे)

अवर सचिव, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. मा. विरोधीपक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानसभा/विधानपरिषद, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
२. मा. सर्व सन्माननिय विधानसभा / विधानपरिषद व संसद सदस्य महाराष्ट्र राज्य.
३. मा. राज्यपालांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मलबार हिल, मुंबई.
४. मा. मुख्यमंत्र्यांचे अप्पर मुख्य सचिव प्रधान सचिव/सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
५. महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, (विधान परिषद) विधानभवन, मुंबई.

६. प्रधान सचिव, महाराष्ट्र विधानमंडळ सचिवालय, (विधान सभा) विधानभवन, मुंबई.
७. शासनाचे सर्व अपर मुख्य सचिव / प्रधान सचिव / सचिव.
८. महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र- १. मुंबई
९. महालेखापाल, लेखा व अनुज्ञेयता, महाराष्ट्र- २. नागपूर
१०. महासंचालक माहिती व जनसंपर्क संचालनालय, मंत्रालय, मुंबई.
११. प्रबंधक, मा. उच्च न्यायालय, मुळ न्याय शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर.
१२. प्रबंधक मा. उच्च न्यायालय, अपिल शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर,
१३. प्रबंधक, मा. महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर
१४. प्रबंधक मा. लोक आयुक्त व उप लोक आयुक्त, मुंबई.
१५. सर्व विभागीय आयुक्त/सर्व जिल्हाधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
१६. सर्व जिल्हा परिषदाचे मुख्य कार्यकारी अधिकारी, महाराष्ट्र राज्य
१७. सचिव, महाराष्ट्र लोकसेवा आयोग, मुंबई
१८. सर्व मंत्री/राज्यमंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई
१९. मा. मुख्य सचिव यांचे स्वीय सहायक, मंत्रालय, मुंबई
२०. सचिव, राज्य निवडणूक आयोग, मुंबई
२१. सचिव, राज्य माहिती आयोग, मुंबई
२२. सरकारी वकील, उच्च न्यायालय, मुळ शाखा व अपील शाखा, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर,
२३. सरकारी वकील, महाराष्ट्र प्रशासकीय न्यायाधिकरण, मुंबई, औरंगाबाद, नागपूर
२४. सर्व महापालिकांचे आयुक्त
२५. सर्व मुख्याधिकारी, नगरपरिषदा/नगरपालिका
२६. विधीमंडळ ग्रंथालय, महाराष्ट्र विधानभवन, मुंबई (१० प्रती)
२७. सर्व महामंडळे, मंडळे आणि सार्वजनिक उपक्रम यांचे व्यवस्थापकीय संचालक
२८. निवड नस्ती/कार्यासन १६-ब.